

BINNENSTEBUITEN

MAATSCHAPPELIJK ENGAGEMENT

DE FACULTEIT IN DIALOOG

De bevolgen bijdrage van zoveel collega's aan 'Het verhaal van Vlaanderen' illustreert het belang dat we binnen de faculteit hechten aan de brede verspreiding van onze kennis en expertise. Ook al biedt het format van een populaire televisiereeks niet de diepgang van een wetenschappelijke publicatie, toch blijkt specialisatie perfect te combineren met het vertellen van een goed verhaal.

Geesteswetenschappers zijn wellicht meer dan andere wetenschappers gericht op andere fora dan (alleen) de eigen onderzoeksgemeenschap. Het behoort traditioneel tot de taak van filosofen, literatuurwetenschappers, historici, archeologen, (toegest) taalkundigen, antropologen, kunstwetenschappers ... om kritisch bij te dragen tot het geestesleven en het brede maatschappelijke debat. Dat vertelt een taal die aangepast is aan andere formats dan de wetenschappelijke paper of congrespresentatie, zonder het *sérieux* van het *métier* tekort te doen en populair of commercieel succes te zoeken. De vertaling van onderzoeksresultaten in essays, interviews, columns, podcasts, documentaires, tentoonstellingen, debatavonden en publiekslezingen vereist specifieke vaardigheden om complexe inzichten toch op een bevattelijke manier naar buiten te brengen. In woord, beeld, klank en objecten. De digitalisering biedt hier tal van nieuwe perspectieven en mogelijkheden.

In dit nummer van *Binnenstebuiten* tonen we hoe het maatschappelijk engagement van onze faculteit concreet vorm krijgt, in onderwijs, onderzoek en valorisatie-activiteiten. Voor ons zijn die drie kerntaken trouwens onlosmakelijk met elkaar verbonden. Maatschappelijke valorisatie en *outreach* zijn ook geen eenrichtingsverkeer vanuit de ivoren toren naar de bredere samenleving, maar een constante dialoog met niet-academische partners. Dat die uitwisseling niet noodzakelijk harmonieus is, betekent niet dat we het gesprek uit de weg kunnen gaan. De maatschappelijke relevantie en impact van ons onderwijs en onderzoek zijn het resultaat van dat gesprek.

Veel lees- en kijkplezier!

Gita Deneckere, decaan Letteren en Wijsbegeerte, UGent

Podcasts

In de podcast 'Rebellie in de Gentse letteren' vertellen letterkundigen over het rebelse imago van de stad Gent in de literatuur van de middeleeuwen tot vandaag. De podcast zal vanaf voorjaar 2023 beschikbaar zijn.

Het Pirenne Instituut en Klara slaan de handen in elkaar voor de prestigieuze podcastreeks 'De vorstinnen van Vlaanderen'. Ontdek de onderbelichte geschiedenis van de toonaangevende vrouwen die bijna acht eeuwen lang mee aan het roer stonden. Lancering voorzien op VRT MAX in het najaar van 2023.

Op (st)app

De stad Menen plant in 2023 een aantal activiteiten ter nagedachtenis van de Belgische kunstenaar Yvonne Serruys (1873–1953). Masterstudenten Kunstwetenschappen stippelden o.a. een wandeling in Menen uit en een fietstocht in Parijs, 'In het spoor van Serruys'. omeka.ugent.be/YvonneSerruys

De masterstudenten Publieksgeschiedenis bedachten samen met erfgoedpartners zes fiets- en wandelroutes in de Erfgoedapp van Faro. Zo lanceerden ze in opdracht van het Industriemuseum een fietsroute langs voormalige textiel fabrieken in Gent. pg.ugent.be/nl/studenten-stapps

Een fietsroute langs de 'Verdwenen Zwinhavens' laat je via een virtualrealitykijker nooit eerder getoonde beelden zien van de verdwenen zwinhavens Sluis, Monnikerede, Hoeke, Damme en Brugge. Je volgt de route op je smartphone en krijgt onderweg meldingen met boeiende archeologische weetjes. brugseomeland.be/nl/fietsen/verdwenen-zwinhaven

ONZE FACULTEIT BOUWT MEE AAN MAATSCHAPPELIJK ENGAGEMENT

Maatschappelijk(e) verankering, outreach, identiteit, impact, engagement, dienstverlening. Al die begrippen circuleren aan de UGent om een of andere vorm van samenwerking te benoemen tussen het academische en niet-academische veld, die leidt tot meerwaardecreatie. Dát er zoveel termen in omloop zijn, kan misschien verwarrend zijn, maar het duidt net op het belang dat de UGent hecht aan wat we in dit nummer maatschappelijk engagement noemen.

TEKST KIRSTEN ROSIERS

DIALOOG

In haar missie onderstreept de UGent dat ze een maatschappelijk geëngageerde en pluralistische universiteit wil zijn die haar onderwijs en onderzoek in een brede maatschappelijke context plaatst en daarover voortdurend in dialoog treedt met haar omgeving. Door 'maatschappelijke identiteit versterken' als universiteitsbrede beleidskeuze te formuleren, wil de UGent de komende jaren haar wetenschappelijk onderzoek sterker maatschappelijk valoriseren.

Op het vlak van onderwijs zet de UGent in op zes strategische doelstellingen, waarvan er één maatschappelijk engagement centraal stelt: 'Bouw mee'. Onderwijs aan de UGent wordt gevoed door de participatie van stakeholders en wil aansluiten op maatschappelijke noden. Uitstromende studenten moeten maatschappelijk inzetbaar zijn. Studeren is samen leren, met en voor de maatschappij. Op onderzoeksniveau wil de UGent aan de hand van maatschappelijke valorisatie een meerwaarde creëren van

wetenschappelijke kennis en expertise buiten het wetenschappelijke veld, voor niet-academische doeleinden. Onderzoek valoriseren is een proces dat kan leiden tot maatschappelijke impact.

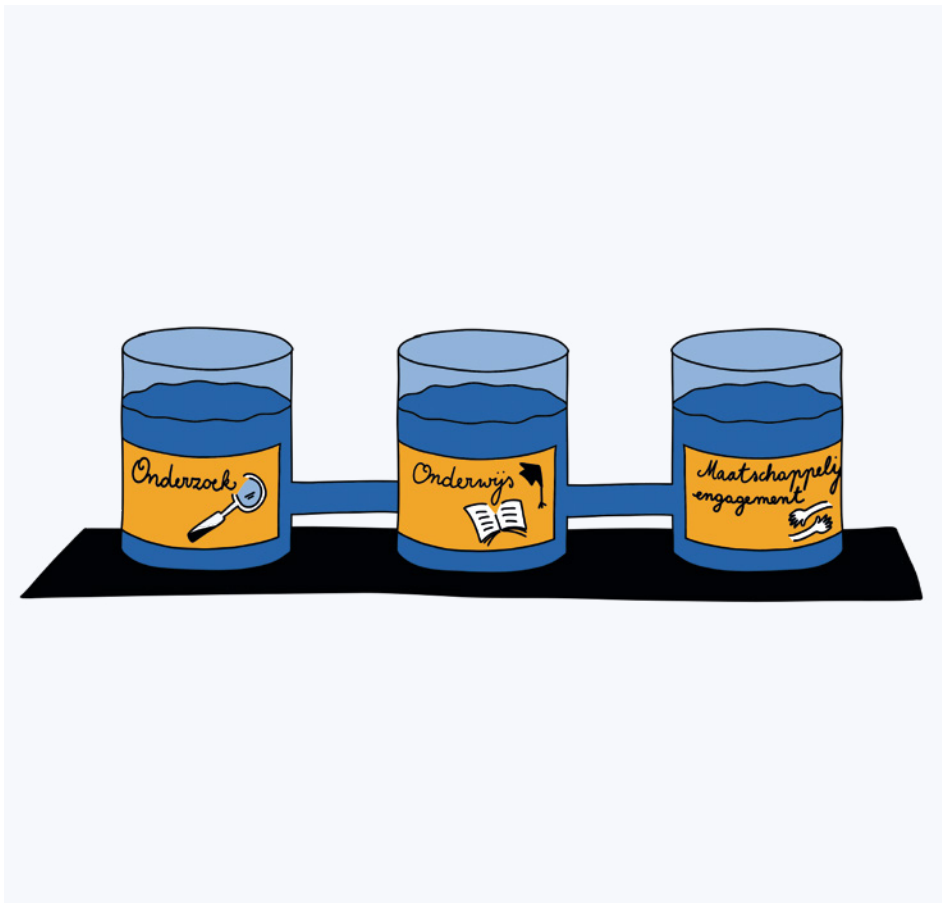
De faculteit Letteren en Wijsbegeerte werkt de visie van de UGent verder uit binnen het brede domein van de *humanities*. Decaan Gita Deneckere nam sinds haar aanstelling in 2018 een aantal initiatieven om de maatschappelijke rol van de faculteit in de verf te zetten. Onder de bezielende leiding van Ilse De Vos kreeg het interessante maar versnipperde aanbod van lezingen en navormingen dankzij de Humanities Academie een grotere zichtbaarheid. Als enige faculteit installeerden we de functie van directeur maatschappelijke verankering, van 2018 tot 2022 opgenomen door kunsthistoricus Koenraad Jonckheere. Hij introduceerde onder meer een groot facultair alumni-event, in het kader van de weergalozes Van Eycktentoonstelling, waar tal van collega's als curator en/of expert aan meewerkten. Op 1 oktober 2022 gaf Koen de fakkel door aan Wim De Clercq. Verder in dit nummer kan je lezen hoe hij zijn nieuwe functie wil invullen.

Onze faculteit zet tijdens de nieuwe beleidscyclus (2023-2026), naast diversiteit, duurzaamheid en alumniwerking, opnieuw in op maatschappelijk engagement. Dit ligt helemaal in de lijn van de LW-onderzoeksdag (28/04/2022) en de allereerste LW-onderwijsdag (20/12/2022), die al in het teken stonden van maatschappelijke valorisatie en maatschappelijk engagement, net als het onderwijsinnovatieproject van 2021-2022.

COMMUNICERENDE VATEN

In de toekomst wil de faculteit de band tussen universiteit en maatschappij nog versterken, om zo onderwijs en onderzoek van de toekomst te garanderen. Voor onderwijs gaat het om de maatschappij binnenbrengen in de opleidingen en studenten kansen geven om maatschappelijke impact te creëren. Dat kan door een gastspreker uit de professionele context uit te nodigen in de les of door studenten een opdracht te laten uitvoeren bij een organisatie, zoals in het vak 'Filosofie in de samenleving'. Daarin werken studenten een filosofisch project uit in een

niet-academische organisatie naar keuze. Voor onderzoek wil de faculteit mogelijkheden bieden via valorisatieprojecten. Daarnaast wil ze ook de doctoraatsopleiding verruimen en vaardigheden aanreiken om valorisatie van onderzoek te stimuleren, bijvoorbeeld een podcast maken. Onderwijs, onderzoek en maatschappelijke verankering staan in dit verhaal uiteraard niet los van elkaar. Het zijn communicerende vaten die op elkaar inspelen en elkaar inspireren in een continue wisselwerking.

Er zijn aan onze faculteit heel wat collega's die zich maatschappelijk engageren. We zetten enkele initiatieven in de kijker. Breng ons op de hoogte van jouw initiatief via [ugent.be/lw/nl/valorisatie](https://www.ugent.be/lw/nl/valorisatie).

UITGELICHT

Aan de faculteit Letteren en Wijsbegeerte komt maatschappelijk engagement in diverse vormen voor in het onderwijs.

De relatie tussen geschiedenis en maatschappij staat centraal in het praktijktraject Publieksgeschiedenis. In hun stages en oefeningen zetten studenten Geschiedenis de theorie om in de praktijk en ondervinden ze wat de rol kan zijn van historici in de samenleving.

✉ fien.danniau@ugent.be ipg.ugent.be/nl/ugent-praktijktraject

In het vak 'Filosofie in de samenleving' kunnen derdebachelorstudenten Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen een maatschappelijk engagement aangaan door samen te werken met TAJO, Talentatelier voor jongeren. Studenten geven filosofische workshops voor TAJO-jongeren die voor hun themadag filosofie een bezoek brengen aan de faculteitsbibliotheek.

✉ broos.delanote@ugent.be

Vanaf volgend academiejaar gaat in de opleiding Kunstwetenschappen het vak 'Project Publiek' van start. Dit mastervak loopt parallel met de scriptie, en stimuleert studenten om aan wetenschapsvalorisatie te doen en onderzoeksresultaten te delen met het maatschappelijke veld.

✉ aurelie.daems@ugent.be

In het vak 'Literatuur en zorg' van de master Vergelijkende moderne letterkunde kunnen studenten zich maatschappelijk engageren aan de hand van literatuur. Studenten verwerven in dit vak academische inhouden waarmee ze naar het werkveld trekken, zoals een rust- en verzorgingstehuis. Het vak wordt ook als micro-credential aangeboden; zo ontstaat er in de lessen een interessante wisselwerking tussen mensen uit de zorgpraktijk en letterkundestudenten.

✉ jurgen.pieters@ugent.be en zoe.ghyselinck@ugent.be

Eind 2018 startten Fedasil en Michael Meeuwis met een project dat studenten Afrikaanse talen en culturen in contact brengt met Congolese bewoners van federale asielcentra die het Lingala als moedertaal hebben. Studenten oefenen tijdens deze conversatiesessies niet alleen hun kennis van het Lingala; de ontmoeting scherpt ook hun maatschappelijke gevoeligheid voor de vluchtelingenproblematiek aan. En ook voor de Congolese verzoekers om internationale bescherming zijn deze sessies van belang: ze zijn voor hen een gelegenheid om in contact te treden met jonge Belgen en met hen onderwerpen aan te snijden die specifiek voor hén relevant zijn.

✉ michael.meeuwis@ugent.be

Verschillende collega's van de faculteit waren de afgelopen tijd als wetenschappelijke expert betrokken bij enkele fel bekeken documentairereeksen op de VRT. Historicus Koen Aerts stond in voor de wetenschappelijke begeleiding bij 'Kinderen van het verzet' (2019), zoals hij al eerder deed bij 'Kinderen van de collaboratie' (2017). In 'Het verhaal van Vlaanderen' (2023) komen o.a. archeoloog Wim De Clercq en historici Gita Deneckere, Jan Dumolyn en Steven Vanderputten aan het woord. De programma's hebben een grote impact op het maatschappelijk debat rond bijvoorbeeld (Vlaamse) identiteit en collectieve omgang met het verleden. Ze zijn te bekijken op VRT MAX.

Patiënten, maar ook gezonde burgers, worden steeds meer geconfronteerd met nieuwe vormen van gezondheidszorg buiten het dokterskabinet en dus ook buiten de geijkte juridische en ethische kaders. Denk maar aan teleconsultaties, gezondheidsapps, smartwatches, zorgrobots en dokter Google. Hoe wordt er omgegaan met de gigantische hoeveelheid gezondheidsdata die daardoor gecreëerd worden? In welke mate hebben we nog inzicht in (laat staan controle over) de uitkomsten van de (soms zelflerende) algoritmes die gevoed worden met die big data? Om de samenwerking rond gezondheidsrecht en medische ethiek over de faculteitgrenzen heen te stimuleren werd in 2020 METAMEDICA in het leven geroepen. Voor de faculteit Letteren en Wijsbegeerte zetelt professor medische ethiek Heidi Mertes in de stuurgroep.

✉ heidi.mertes@ugent.be

METAMEDICA

De onderzoeksgroep Studies in Performing Arts & Media (S:PAM) combineert wetenschappelijk en artistiek onderzoek met een grote sociale betrokkenheid. Er lopen boeiende samenwerkingen met o.a. VIERNULVIER en NTGent, en S:PAM werkt ook mee aan verschillende grote projecten rond actuele thema's zoals de vluchtelingencrisis (met het dataplatform Necropolis United), rouwverwerking en ecologische rechtvaardigheid. Zo verdiepten studenten zich vorig jaar in het vak 'Rituelen van podium- en mediale kunsten' in afscheidsrituelen binnen de culturele en religieuze gemeenschappen in Gent. Tijdens 'De Schone Week', de jaarlijkse projectweek van de vakgroep Kunst-, Muziek- & Theaterwetenschappen, is er veel oog voor samenwerking en lokale verankering.

✉ christel.stalpaert@ugent.be en bram.vanoostveldt@ugent.be
🌐 ugent.be/lw/kunstwetenschappen/spam/en

Het HORIZON-project *ReConnect China: Upgrading Independent Knowledge on Contemporary China in Europe* onderzoekt mogelijke samenwerking van de EU met China op het vlak van wetenschap en technologie, economie en handel en binnenlands en buitenlands beleid. Het brengt vijftien universiteiten, denktanks, wetenschappelijke en economische partners samen en wordt gecoördineerd door de Universiteit Gent (vakgroep Talen en culturen). De onderzoeksresultaten zullen via het nieuw opgericht Europe-China Knowledge Forum naar specifieke doelgroepen (beleidsmakers, zakenwereld) verspreid worden, en via andere fora ook naar het brede publiek. Op die manier werkt het project aan een duurzame relatie tussen China en de EU en haar burgers.

✉ bart.dessein@ugent.be

De onderzoeksgroep LT3 heeft de voorbije jaren gewerkt aan verschillende applicaties met maatschappelijke relevantie. Zo ging het AMiCA-project (Automatic Monitoring for Cyberspace Applications) na hoe AI kan helpen om van het internet een veiliger plek te maken voor jongeren. Met AMiCA-technologie kunnen onder meer haat- en pestberichten of gesprekken over depressie automatisch gedetecteerd worden. Een ander voorbeeld is het SentEMO-project, waarin een AI-systeem ontwikkeld werd waarmee bedrijven en organisaties inzichten krijgen in wat klanten denken over hun product of organisatie. Het kan zelfs voorspellen welke emoties klanten ervaren wanneer ze over een bedrijf spreken.

✉ els.lefever@ugent.be
🌐 amicaproject.be en sentemo.org en lt3.ugent.be

HUMANITIES ACADEMIE: 'OEKRAÏNE, GRENSLAND?'

Elk academiejaar stelt de faculteit een van haar alumni aan als curator van de Humanities Academie. De curator brengt een thema aan dat als een rode draad door het aanbod levenslang leren loopt en werkt verschillende activiteiten rond dit thema uit. In 2022-2023 neemt slavist en schrijver Johan de Boose het curatorschap op zich, met 'Oekraïne, grensland?' als thema.

✉ humanitiesacademie@ugent.be
🌐 humanitiesacademie.ugent.be/programma/oekraïne

STERKE VERHALEN, DAAR MOETEN WE OP BLIJVEN INZETTEN

Maatschappelijk engagement versterken staat bovenaan op de agenda van de Universiteit Gent. De faculteit Letteren en Wijsbegeerte zet dit extra in de verf door als enige faculteit een directeur 'maatschappelijke verankering' aan te stellen. Sinds oktober 2022 is dat Wim De Clercq, hoogleraar Archeologie van de historische perioden in Noordwest-Europa, en onder andere lid van de commissie die de veelbesproken 'Canon van Vlaanderen' samenstelt, én medewerker aan de al even fameuze historische documentaire reeks 'Het verhaal van Vlaanderen'. Welke ideeën heeft hij over maatschappelijke valorisatie en hoe wil hij dat vormgeven als kersvers directeur? We hadden een geanimeerd gesprek met hem in zijn kantoor, tussen ijzerlakken, oude schoolplaten en ballaststenen met gangen van boorwormen.

INTERVIEW

TEKST ROXANE VANDENBERGHE EN KIRSTEN ROSIERS

De komende vier jaar ben jij verantwoordelijk voor maatschappelijke verankering aan de faculteit. Wanneer heb je voor het eerst beseft welke rol wetenschappers of academici kunnen spelen in de maatschappij en welke impact ze met hun werk kunnen hebben?

"Ik heb het altijd belangrijk gevonden om wat we doen als wetenschapper te vertalen naar een breed publiek of met actoren buiten de wetenschap samen te werken. Dat beseft is er gekomen toen ik nog een jonge onderzoeker was, en is sindsdien alleen maar gegroeid. Telkens als we

als archeoloog ergens een opgraving doen en bijvoorbeeld de resten van een verdwenen huis blootleggen, dan werkt dat als een magneet op passanten en plaatselijke bewoners. Ze zijn nieuwsgierig en wij moeten voortdurend vragen beantwoorden: *Wat doen jullie?, Wat hebben jullie gevonden?, Waarom doen jullie dat?* en ja, zelfs *Is dat met ons belastinggeld?* We staan vaak tussen het publiek, letterlijk in hun achtertuin. In mijn loopbaan ben ik dus altijd al bezig geweest met de vertaalslag van het academische naar het brede publiek. Na meer dan twintig jaar leek het me een logische stap om me kandidaat te stellen voor de functie van directeur maatschappelijke verankering aan de faculteit."

Wat betekent 'maatschappelijke verankering' voor jou?

"Laat me eerst even zeggen dat ik niet zo'n fan ben van de term 'verankering'. Verankeren doet me denken aan iets immobiliseren, iets onbeweeglijk maken. Voor mij klinkt 'valorisatie' een stuk beter: we creëren impact buiten het wetenschappelijke veld en zorgen voor een meerwaarde. Die meerwaarde gaat verschillende richtingen uit. Aan de ene kant draag je als wetenschapper kennis over naar het brede publiek en enthousiasmeer je mensen voor je vakgebied, en in het ideale geval betrek je hen er ook bij en werk je samen om gezamenlijk een verandering teweeg te brengen."

"We moeten ook af van het elitaire van sommige wetenschappers: *Wij weten hoe het in elkaar zit en vooral hoe jij over – wat mijn discipline betreft – het verleden moet denken.* Dat werd heel duidelijk in het debat rond de Canon en 'Het verhaal van Vlaanderen'. Ik ontwaar daar soms een feitelijk misprijzen in tegenover de maatschappij. Als onderzoeker wil je niet liever dan dat

wat je doet, ook andere mensen raakt en inspireert. Aan de andere kant krijg je als onderzoeker van de mensen buiten het wetenschappelijke veld ook vaak pertinente vragen terug, die voeding kunnen zijn voor nieuw onderzoek. Ook dat is een meerwaarde. Maatschappelijke valorisatie is steeds een win-winsituatie.”

Wat is volgens jou de sterkte van de faculteit Letteren en Wijsbegeerte op dat vlak? Op welke manier kunnen wij relevant zijn voor de samenleving en kunnen wij ons profileren?

“Ik vind dat wij met onze faculteit heel sterke verhalen- en opiniemakers zijn, en daar moeten we blijvend op inzetten. We moeten af van het calimerocomplex dat je soms nog wel eens ziet opduiken: wij worden wel degelijk ernstig genomen door onze collega’s uit andere faculteiten en daarom moeten we ook blijven doen waar we goed in zijn. Het is onze taak om abstracte zaken over te brengen naar een breed publiek. Dat is een grote uitdaging in deze tijden, in een samenleving waarin mensen een korte aandachtsspanne hebben. Wij kunnen een stukje beleving en kennis brengen, mensen met verhalen onderdompelen in een andere wereld. Dat is publiekswerking in de breedste zin van het woord: een collega die een tentoonstelling maakt, uitleg geeft bij een opgraving, een boek schrijft. En ja, ook wat we met ‘Het verhaal

van Vlaanderen’ proberen te doen: mensen meenemen in de geschiedenis, en terloops ook het maatschappelijke debat aanwakkeren rond fundamentele begrippen als identiteit.”

Zoals je zelf al hebt aangegeven, is archeologie een discipline die gemakkelijk de weg vindt naar het maatschappelijke veld. Je bent natuurlijk directeur voor de hele faculteit, maar hoe ga je collega’s van de andere disciplines ertoe aanzetten om zich meer in te zetten voor maatschappelijke dienstverlening?

“Het is zeker niet de bedoeling om collega’s iets op te dringen. De meesten zien de meerwaarde van maatschappelijke betrokkenheid wel in, en we hoeven dus niemand warm te maken. Voorlopig zit ik nog volop in de verkennende fase, en mijn eerste doel is om alle initiatieven binnen onze faculteit rond maatschappelijke valorisatie op te lijsten. Wat ik nu al weet, is dat er al

“Als onderzoeker wil je niet liever dan dat wat je doet, ook andere mensen raakt en inspireert”

ongelooflijk veel bestaat, niet alleen in het onderwijs en het onderzoek op individuele basis, maar bijvoorbeeld ook meer gestructureerd binnen de hele alumniwerking, de Humanities Academie en onze bibliotheken.”

“We moeten af van het calimerocomplex dat je soms nog wel eens ziet opduiken”

“Het komt er vooral op aan om een en ander zichtbaarder te maken, niet alleen binnen de faculteit, maar ook daarbuiten. Denk maar aan collega Maarten Van Dyck, die in de kerk van Lissewege een interessant project heeft opgezet rond ‘tijd’, waar ook dendrochronologen bij betrokken zijn. We mogen als humane wetenschappers gerust nadrukkelijker communiceren over onze publieksgerichte projecten. Dat zal andere collega’s misschien enthousiasmeren om initiatieven te nemen en zo zal de maatschappelijke zichtbaarheid automatisch toenemen, wat dan weer goed is voor onze facultaire werking en haar medewerkers.”

Kortom, er bestaat al veel aan onze faculteit en we hebben niet per se nood aan nóg meer projecten. We moeten vooral inzetten op een betere zichtbaarheid van bestaande initiatieven?

“Inderdaad. Daarom wil ik per jaar ook één project rond maatschappelijke valorisatie in de kijker zetten. Dat is wat ik een *loud flagship* noem, een initiatief waarmee we onze faculteit en haar onderzoekers *in the picture* kunnen zetten. In 2023 heropent bijvoorbeeld het interdisciplinaire historisch en fysisch-antropologisch onderzoek naar de beenderen van misschien wel Judith van Francië – de eerste gravin van Vlaanderen

– die in 2002 opgegraven zijn onder het Sint-Pietersplein. Als het even kan, zijn die *flagships* verspreid over de verschillende vakgroepen en disciplines, en het liefst werken we samen met organisaties buiten de UGent.”

“We moeten de bestaande initiatieven ook beter structureren en faciliteren, door bijvoorbeeld logistieke ondersteuning te bieden aan collega’s die zich via hun onderzoek of onderwijs willen inzetten voor maatschappelijke valorisatie. Doctoraatsstudenten die een podcast willen maken, zouden dat bijvoorbeeld in de faculteitsbibliotheek kunnen doen, wat een professioneler resultaat zal opleveren. Of aspecten rond valorisatie kunnen geïntegreerd worden binnen de facultaire onderwijstrajecten, zodat het voor onze studenten en onderzoekers een evidentie is om te interageren met de maatschappij. We zullen daarrond ook enkele initiatieven ontwikkelen de komende jaren.”

“Ik zou ook graag zien gebeuren dat er bij het online profiel van alle medewerkers een extra veld komt, ‘maatschappelijke dienstverlening’, naast ‘publicaties’, ‘onderzoek’, ‘onderwijs’ en ‘projecten’. Dat geeft een belangrijk signaal, namelijk dat de universiteit dienstverlening even hoog inschat als onderzoek en onderwijs. Het zal bij toekomstige aanvragen voor onderzoeksgeld ook steeds belangrijker worden om dat te kunnen aantonen.”

Je hebt duidelijk al heel wat concrete ideeën en plannen voor de komende vier jaar. Wanneer is jouw opdracht als directeur ‘maatschappelijke verankering’, of liever ‘valorisatie’, geslaagd?

“Ik hoop meer zichtbaarheid te creëren voor bestaande projecten, valorisatie verder in het onderwijstraject te integreren, de drempel om aan maatschappelijke valorisatie te doen te verlagen en enkele *loud flagships* uit te werken.”

LW-ONDERWIJSDAG 20 december 2022

De allereerste LW-onderwijsdag bood inspiratie over hoe maatschappelijk engagement op diverse manieren binnen te brengen in onderwijs. Aan de hand van sprekende voorbeelden, een inspiratiekader en een uitwisselsessie interageerden lesgevers met elkaar over maatschappelijk engagement.

Bekijk alle foto's op lwonderwijsdag.ugent.be

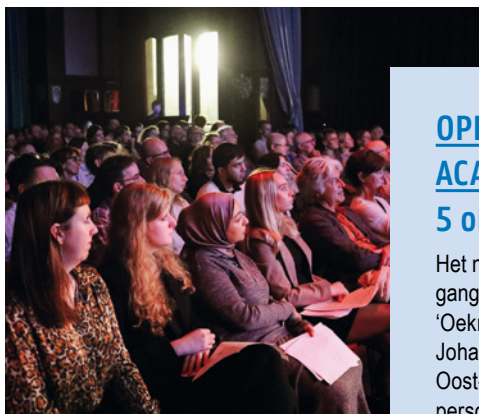
Prof. Aleksey Yudin

Studente Ipara Muzafarova

Dr. Günter Constandt

OPENING WERKJAAR HUMANITIES ACADEMIE

5 oktober 2022

Het nieuwe werkjaar van de Humanities Academie werd op gang getrokken in de Balzaal van De Vooruit, met als thema 'Oekraïne, grensland?'. De avond werd geopend door curator Johan de Boose, alumnus van onze faculteit en schrijver en Oost-Europakenner. Daarna stonden Oekraïense poëzie en persoonlijke getuigenissen over de oorlog op het programma.

Bekijk alle foto's op beeldbank.ugent.be

LW-ONDERZOEKSDAG 28 april 2022

Tijdens de LW-onderzoeksdag toonden een honderdtal collega's via een posterpresentatie de maatschappelijke en economische valorisatie aan van hun onderzoek. Op het programma stonden ook lezingen en break-out sessies met inspirerende voorbeelden van onderzoeksvalorisatie.

Bekijk alle foto's op lwresearchday.ugent.be

TEKST EVELINE INDEMANS

**On-der-steu-nen 1. iets (van anderen) steunen, zodat het niet kan vallen
2. helpen, bijstaan**

Van Dale geeft een duidelijke definitie van wat *ondersteunen* precies betekent. Ook aan de faculteit Letteren en Wijsbegeerte wordt er flink wat ondersteund, bijvoorbeeld om nog beter les te geven of om studenten te activeren. Die rol wordt opgenomen door Nele Kellens, die met één been in onze faculteit staat en met het andere in de centrale onderwijsondersteuning.

“Ik startte in 2019 in het Activo-project, waarvoor een UGent-breed team van elf collega’s werd samengesteld. Elke ‘Activo’ volgde een of twee faculteiten op. Ik wilde het liefst naar Letteren en Wijsbegeerte, en zo werd ik hier dus de facultaire Activo-antenne. Sinds 2019 is er natuurlijk wel een en ander gebeurd: covid, APOLLO 8, strategische keuzes binnen de UGent ... Dat had allemaal een grote impact op de job. De oorspronkelijke focus lag op activerend onderwijs, maar al snel werden de Activo’s een spil in de omschakeling van on campus naar online onderwijs door covid. De financiering van het Activo-project stopt binnenkort, maar de faculteit houdt me halftijds aan boord als onderwijsondersteuner. Voor de andere helft sta ik nu in voor de basisvorming van lesgevers bij DOWA.”

“Het is niet aan mij om te zeggen wat *moet*, wel om te luisteren en uit te zoeken wat *kan*”

“Ik help de centrale beleidsthema’s concreet te maken in ons onderwijs: hoe kan je bijvoorbeeld *Blend@UGent* praktisch in de lessen verwerken? Hoe kan je Ufora gebruiken op een manier die de studenten activeert maar voor de lesgever beheersbaar is? Ik zet mensen op weg, inspireer en denk mee na over didactische mogelijkheden. Het is niet aan mij om te zeggen wat moet, wel om te luisteren en uit te zoeken wat *kan*. Ik steek mijn antennes uit om te weten wat leeft en wat zou kunnen werken. Een lesgever die graag gepassioneerd vertelt op een podium, moet dat vooral blijven doen. Maar wie zich daar niet comfortabel bij voelt, kan bij mij terecht voor alternatieve werkvormen, vormen van samenwerkend leren of nieuwe digitale tools.”

“Ook met het facultaire beleidsthema ‘maatschappelijk engagement’ ben ik aan de slag gegaan. Voor de facultaire onderwijsdag (de afsluiter van het onderwijsinnovatieproject van 2021-2022) heb ik het inspiratiekader ontwikkeld om maatschappelijk engagement te integreren in een vak. Het kader bundelt activerende werkvormen en verhelderende voorbeelden. Elke werkvorm wordt toegelicht: wat houdt hij in en hoe kan je hem als lesgever implementeren? Je vindt er enerzijds intensieve werkvormen zoals *community service learning* en projectwerken, maar anderzijds ook laagdrempelige werkvormen. Zo kan je bijvoorbeeld een gastspreker inzetten of een reflectiecomponent inbouwen, waarbij studenten gestimuleerd worden om na te denken over zichzelf als persoon en hun rol in de maatschappij.”

“Op de website onderwijstips.ugent.be vind je nuttige informatie over maatschappelijk geëngageerd onderwijs, zoals ‘Maatschappelijke impact: hoe maak je er werk van in je opleiding?’ en ‘Maatschappelijke impact: hoe maak je er werk van in je lespraktijk?’.”

“Wie als lesgever een klankbord wil voor eventuele ideeën, kan mij hiervoor altijd contacteren. Goede voorbeelden uit onze faculteit kunnen bovendien verspreid worden via de website. Onder ‘UGent-praktijken’ vind je bijvoorbeeld Verleden Week, een video-pitch over een masterproef voor het brede publiek ... Lesgevers uit alle faculteiten kunnen hier inspiratie uit putten.”

onderwijstips.ugent.be

EEN BEELD MET EEN VERHAAL

TEKST **MARIANNE VAN REMOORTEL**

“Als ik dit beeld zie, dan ga ik spontaan een beetje knielen. Ik maak me kleiner, zoals de mensen in Vanuatu wanneer ze zo'n beeld zien, uit respect voor de vooroudergeesten die geacht worden in dergelijke beelden te huizen.”

“Deze boomvarensculptuur van het eiland Ambrym in Vanuatu, een eilandengroep in Oceanië, maakt deel uit van de Etnografische Verzamelingen van de UGent sinds 1936, maar is in oorsprong veel ouder. Je vindt het beeld, gebeeldhouwd naar de beeltenis van een menselijke voorouder, in het Gents Universiteitsmuseum, sinds kort mijn werkplek. Ik zag de boomvaren voor het eerst op de universiteit in de jaren negentig. Ik studeerde kunstwetenschappen, maar wilde objecten niet per se vormelijk analyseren. Ik had een honger naar context, naar de verhalen achter de objecten. Ik behaalde een beurs om antropologie te gaan studeren in de Verenigde Staten. Daarna deed ik mijn doctoraat in de antropologie aan de Universiteit van Melbourne. Ik heb langdurig etnografisch veldwerk gedaan in Vanuatu, op Ambrym, en ik ben er geadopteerd in een familie.”

“Ik ben vooral geboeid door herkomstgeschiedenissen. Hoe zijn de talloze objecten in musea daar terechtgekomen? In de negentiende eeuw hebben missionarissen, koloniale administratoren en etnologen objecten van over de hele wereld naar Europa verscheept, terwijl het debat over de restitutie van dergelijk gecontesteerd erfgoed pas in de laatste decennia op gang is gekomen in België, dankzij Afrodescendente activistische stemmen. Als wetenschapper stond ik tot nog toe aan de comfortabele zijlijn en kon ik me beperken tot kritische reviews schrijven. Nu ik conservator ben, moet ook ik kritische vragen stellen over de collecties die ik beheer.

IN HET BUREAU VAN...

“Als conservator moet ik kritische vragen stellen over de collecties die ik beheer”

Want ook in het GUM zitten objecten die we van naderbij moeten bekijken. En als Vanuatu de boomvaren ooit terug wil, dan gaat-ie gewoon terug.”

Hugo DeBlock is kunstantropoloog. Hij is conservator Etnografische Verzamelingen van het Gents Universiteitsmuseum en docent aan de opleiding Afrikaanse talen en culturen/African Studies. Hij doceert onder andere het stamvak ‘Inleiding tot de antropologie’.

WENDELIEEN VANTIEGHEM

EVEN VOORSTELLEN

Van alle afdelingen binnen de faculteit heeft het Steunpunt Diversiteit en Leren (SDL) ongetwijfeld de nauwste banden met het niet-academische werkveld en de meest directe maatschappelijke impact. Sinds oktober 2021 is Wendelien Vantiegheem de nieuwe directeur van het Steunpunt, als vervanger van Piet Van Avermaet, die binnenkort met emeritaat gaat.

TEKST ROXANE VANDENBERGHE

“Ik heb in mijn loopbaan als student en onderzoeker al een divers traject afgelegd voor ik op het Steunpunt als directeur aan de slag ging. De rode draad in mijn onderzoek is altijd wel ‘diversiteit en gelijke kansen’ geweest, met een specifieke focus op het onderwijs. Ik ben socioloog van opleiding

en in 2012 promoveerde ik binnen de sociologie over gendernormen in het onderwijs. In 2016 werkte ik voor de eerste keer op het Steunpunt als postdoc, en daarna was ik onder andere nog onderzoekscoördinator van een interuniversitair project over ‘Inclusie in het Onderwijs’. Via allerlei projecten ben ik contact blijven houden met het Steunpunt, omdat ik mij altijd heel sterk heb kunnen vinden in hun visie over hoe we als samenleving met diversiteit kunnen omgaan. Het was dan ook een buitenkans om Piet Van Avermaet te mogen opvolgen.”

“Ik zie ons werk als een steentje dat je in het water gooit”

“De grote maatschappelijke waarde van het Steunpunt ligt in het feit dat wij niet uitsluitend onderzoek doen naar bijvoorbeeld diversiteit in het onderwijs. We zetten onze expertise ook in voor instrumentontwikkeling voor de praktijk en bieden ook vorming en professionalisering aan. Onze banden met het werkveld buiten de universiteit zijn dus sterk. Zelf werk ik nauw samen met de onderwijssector.”

“In 2017 zijn we gestart met de ontwikkeling van een meetinstrument voor het onderwijs, DISCO genoemd (DIversity SCreening in educa-tiOn) – eigenlijk is het een uit de hand gelopen ‘hobbyproject’. Leerkrachten kunnen een digitale enquête invullen over hoe ze omgaan met diversiteit in de klas en krijgen geïndividualiseerde feedback. In het ideale geval wordt die vragenlijst ingevuld door een volledig schoolteam, zodat we een reflectieverslag kunnen maken voor de hele school. De gegevens gebruikt het Steunpunt ook verder om er professionalisering aan te koppelen, en als input voor toekomstig, grootschaliger onderzoek. Als er voldoende scholen binnen een gemeente deelnemen, kunnen we de gegevens ook aan elkaar koppelen zodat we inzicht kunnen bieden in het onderwijsbeleid van de gemeente. We werkten op die manier bijvoorbeeld al samen met Mechelen, Gent, Oostende en Sint-Niklaas.”

“Meertaligheid op school blijft natuurlijk een moeilijk onderwerp, ook politiek, en er zit veel variatie in de mate waarin scholen en leerkrachten daarvoor openstaan. De kracht van meertaligheid wordt helaas nog niet altijd gezien. Er is nochtans al veel wetenschappelijke evidentie dat bijvoorbeeld het positief benaderen en betrekken van de thuistaal van een leerling in de klas gunstige effecten heeft. Het kan een opstap zijn om ook de kennis van het Nederlands te bevorderen. Niet iedereen beseft ook de negatieve impact op het welbevinden van de leerling als je gaat zeggen dat ze een stuk van hun identiteit – hun moedertaal dus – thuis moeten laten. Gelukkig zien we stilletjes aan meer openheid voor meertaligheid in de klas, bijvoorbeeld bij de onderwijskoepels.

“De kracht van meertaligheid wordt helaas nog niet altijd gezien”

Ik zie ons werk als een steentje dat je in het water gooit: het veroorzaakt eerst kleine rimpelingen die nauwelijks te zien zijn en die alleen een beperkt effect hebben, maar het bereik en het effect van de golven worden alsnog groter. We kunnen alleen maar hopen dat ons onderzoek en onze concrete projecten het maatschappelijke en politieke draagvlak rond diversiteit en meertaligheid in het onderwijs blijven verbreden.”

DE UNIVERSITEIT ALS DISCUSSIEHUB TEGEN POLARISATIE?

ALUMNUS IN DE KIJKER

Dylan Meert studeerde in 2016 af als master in de wijsbegeerte. Hij is momenteel projectcoördinator van het Wij-Zij-Netwerk bij Kazerne Dossin.

TEKST ANNELIES VAN WITTENBERGHE

“Het Wij-Zij-Netwerk wil een breed gedragen antwoord geven op maatschappelijke polarisatie. We brengen partners uit verschillende sectoren samen rond deze problematiek (o.a. Vlaams Vredesinstituut, Faro, Universiteit Gent). Het heeft immers geen zin om losse initiatieven op te starten binnen bijvoorbeeld het jeugdwerk, het onderwijs of het culturele veld, want toxische polarisatie doet zich over alle sectoren heen voor.”

“We zetten met ons netwerk in op drie concrete pijlers: interne netwerkdynamiek, tools en strategieën om polarisatie tegen te gaan, en een centrale hub voor polarisatievraagstukken, in de vorm van een website. Om de interne netwerkdynamiek te bevorderen, organiseren we workshops en interactieve lezingen. Zo versterken de partners hun eigen expertise en kunnen ze hun werking op elkaar afstemmen. Die expertise kan ook geconsulteerd worden door het brede publiek. Een school of stadsbestuur met een polarisatievraagstuk kan het Wij-Zij-Netwerk bevragen. We ontwikkelen bovendien tools en strategieën om op een gezonde manier met polarisatie om te gaan. Via thematische studiedagen brengen we die zo divers mogelijk naar buiten. We behandelen thema’s als online polarisatie, haatspraak of jongeren en politie. Een goed gesprek met verschillende stemmen is gezonde polarisatie, een stellingenoorlog is toxisch. De derde pijler is de website, die

als centrale hub fungeert om informatie over polarisatievraagstukken breed te verspreiden.”

Waarom heb je destijds filosofie gestudeerd?

“Ik had geen andere keuze: filosofie studeren was voor mij een evidentie. Toen ik vijftien was, ontdekte ik een boek van Nietzsche in de bibliotheek. Sinds dat moment ben ik gepassioneerd door wijsbegeerte. Ik vond het ongelooflijk dat een van de meest intelligente personen ooit zo diepgaand inzichten in levensvraagstukken kon formuleren, zo rechtstreeks persoonlijk toegankelijk voor mij. Ik moest alles te weten komen over dat veld. Op die manier kon ik me verdiepen in uitdagende, hermetische kennis. Je bent bezig met de échte vragen, die daarenboven steeds anders beantwoord worden in de loop van de geschiedenis.”

Welke competenties en vaardigheden uit je opleiding neem je mee naar je huidige job?

“Ik werk steeds rond maatschappelijke thema’s die mensen interesseren, engageren en doen nadenken. Die thema’s worden naar een concrete vorm vertaald: een gesprek, interview, studiedag of video. Als ik bijvoorbeeld een gespreksavond organiseer, selecteer ik een hoofdvraag, bereid de gesprekspartners inhoudelijk voor en soms begeleid ik het gesprek zelf. Ik bouw dus ook mee aan de inhoudelijke lijn: mijn job gaat dieper dan louter het programmeren van activiteiten.”

“Ik kan me snel inwerken in complexe materie en die vertalen naar een aangename en inhoudelijke gespreksvorm voor een algemeen publiek. Zelfs met abstracte thema’s als dekolonisatie of onderwerpen waar ik weinig voorkennis van heb, gaat dat vlot. Ik krijg snel inzicht in de achtergrond, de actoren, hun posities en hun argumenten.

Voor ik bij het Wij-Zij-Netwerk terecht kwam, was ik programmamaker bij Pakhuis de Zwijger (Amsterdam). We werkten daar elke week rond een ander thema. Je kan niet op elk vlak expert zijn, maar als filosoof kan je je wel snel inwerken in een nieuw domein.”

“We ontwikkelen tools en strategieën om op een gezonde manier met polarisatie om te gaan”

“Tegelijkertijd beheers ik ook de traagheid. Tijdens de rustige zomermaanden maak ik tijd voor reflectie op het voorbije seizoen en kan ik nadenken over strategische keuzes voor de toekomst. Dat heb ik ook geleerd tijdens de opleiding. Je leert beter denken, dat is de essentie.”

In Nederland zijn de cultuurhuizen motoren van sociale verandering. Wat kunnen we van hen leren over maatschappelijk engagement?

“Ik vind dat inderdaad een groot gemis in België. Mijn denken op dat vlak is geïnspireerd door Habermas' idee over *structural transformation of the public sphere*, en door de ideeën van Chantal Mouffe over agonisme. Nederland heeft ruimtes waar men kan samenkomen om op een democratische manier in gesprek te gaan over politieke en maatschappelijke thema's. In Pakhuis de Zwijger waren er dagelijks debatten over actuele onderwerpen, waar experts in dialoog gingen met belanghebbenden en het bredere publiek. Hier in Vlaanderen gaat men eerder afstandelijk met cultuur om en focust men eerder op het esthetische. In Nederland is cultuurparticipatie belangrijker.”

“Volgens mij is er op dat vlak een rol weggelegd voor de universiteiten. Zij zouden kunnen investeren in participatieve ruimtes en gespreksbegeleiding. Je moet als instelling dan het gesprek aangaan met het midden, met het deel van het

“In Nederland is cultuurparticipatie belangrijker dan in Vlaanderen”

publiek dat zich gematigd opstelt. Het heeft geen zin om je te profileren als de bruggenbouwer tussen de meest antagonistische partijen, dan vergroot je de polarisatie nog meer. Organiseer je als universiteit activiteiten voor wie geen uitgesproken stelling inneemt en laat je ruimte voor twijfel, dan depolariseert dit de rest. Filosofen zijn goed opgeleid om dergelijke gesprekken te begeleiden.”

De alumni filosofie zouden dus een actieve rol kunnen spelen in een participatieve samenleving?

“Inderdaad! Er wordt de laatste tijd al meer ingezet op het leren dialogeren in het onderwijs. De leerkracht moet meer socratische gesprekken voeren met de klas, en ook de cultuursector denkt in die richting. Organisaties die op zoek zijn naar methodieken, kunnen hiervoor bij het Wij-Zij-Netwerk terecht. Er zou vaker een beroep gedaan kunnen worden op alumni filosofie om zulke gesprekken te begeleiden, om die methodes aan te leren en ongezonde vormen van polarisatie tegen te gaan.”

VERTREKKEN VANUIT ONZE EXPERTISE

ONZE STEM

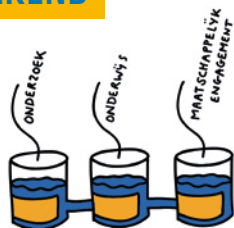
TEKST ILSE DE VOS

Hoe we met de Humanities Academie het maatschappelijk engagement aangaan? Door levenslang leren bewust zeer breed te interpreteren, en een bonte mozaïek van initiatieven en activiteiten aan te bieden, van filmavonden tot postgraduatoren. Wat al die initiatieven gemeen hebben, is dat ze vertrekken vanuit de expertise van onze onderzoekers. Het klinkt evident, maar net die expertise onderscheidt ons van andere spelers. Weg met het calimerocomplex, om het met de woorden van Wim De Clercq te zeggen. Zo bestaat er buiten onze faculteit al een uitgebreid aanbod levenslang leren rond filosofie. Waarin zijn wij anders? Eén blik op het kritische programma van de lezingenreeks 'Filosofie zkt. verandering' beantwoordt die vraag. Wanneer we activiteiten uitwerken op vraag van externe partners waken we erover dat we onze eigenheid niet verliezen.

Een mooi voorbeeld hiervan is 'De prijs van de prijs', een gespreksavond rond de zin en onzin van literatuurprijzen die met en in Bibliotheek De Krook werd georganiseerd, naar aanleiding van ... de uitreiking van een nieuwe literatuurprijs, 'de Boon'. Best gewaagd! Ook onze intensieve cursussen Oekraïens worden her en der als 'gewaagd' bestempeld, omdat ze vertrekken vanuit het Russisch. Die werkwijze laat ons echter toe om de deelnemers – vertalers, tolken, journalisten, maar ook zorgverleners en mensen die betrokken zijn bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen – in een rotvaart de basis bij te brengen van het Oekraïens en er vervolgens zelf mee aan de slag te gaan. Veel maatschappelijk geëngageerder wordt het niet, helaas. За мир. Op de vrede.

Dr. Ilse De Vos is directeur van de Humanities Academie, het platform voor levenslang leren van de faculteit Letteren en Wijsbegeerte.

COMMUNICERENDE VATEN

MAATSCHAPPELIJK ENGAGEMENT

WIM DE CLERCQ
NIEUWE DIRECTEUR
MAATSCHAPPELIJKE
VERANKERING

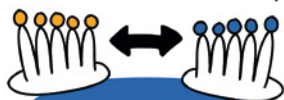

LW-EXPERTEN
OP DE BUIS

EERSTE
LW-ONDERWIJSDAG

INSPIRATIEKADER
VAN NELE KELLENS

HET WIJ-ZIJ-NETWERK
VAN ALUMNUS DYLAN MEERT

HUGO DEBLOCK
IN HET GUM

HUMANITIES
ACADEMIE

PODCASTS

NIEUWE DIRECTEUR
BIJ SDL:
WENDELIEN VANTIEGHEEM

Foto's cover: Studentenprotest, maart 1969 (Archief Universiteit Gent, © Renaat Willockx, ARUG_SB06_1969_026) en Hilde Christiaens

BINNENSTEBUITEN: verschijnt twee keer per jaar – vijfde editie MAART 2023 – gedrukt op gerecycled papier – lees het magazine digitaal op ugent.be/lw/binnenstebuiten – V.U. Gita Deneckere, decaan

Kernredactie: Gita Deneckere, Wim De Clercq, Roxane Vandenberghe, Marianne Van Remoortel, Ann Vervaeke

Gastredactie en medewerkers: Filip Devos, Eveline Indemans, Nele Kellens, Kirsten Rosiers, Annelies Van Wittenberghe

Vormgeving: Stien Stessens, Zidiris

Fotografie: Kitty Van de Waart, Ann Vervaeke, Zidiris

Druk en afwerking: University Press

Overname van artikels is mogelijk mits schriftelijke toelating van de redactie en bronvermelding.